

УДК 347.734

Телестакова Армені Абриківна –

кандидат юридичних наук, доцент
в.о. завідувача кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну

Armenii A. Telestakova –

candidate of juridical sciences, associate professor,
acting head of the department of private and public law
Kyiv National University of Technologies and Design
(2 Nemyrovycha Danchenka Street, Kyiv, Ukraine)

Mirzoian Suzana Armenivna –

магістр Київського національного університету технологій та дизайну

Suzana A. Mirzoian –

student,
Kyiv National University of Technologies and Design
(2 Nemyrovycha Danchenka Street, Kyiv, Ukraine)

Особливості організації та правового регулювання контрольної діяльності правоохоронних органів за законністю функціонування банків в Україні

У статті досліджено теоретико-правові засади визначення поняття «контроль», його місце і значення в системі державного контролю за забезпеченням законності фінансової діяльності банків в Україні. Автором проаналізовано сучасний стан правового забезпечення контрольної діяльності правоохоронних органів (Служби безпеки України, Національної поліції України, Антимонопольний комітет України, підрозділи Державної фіскальної служби України, антикорупційні органи) за законністю дій банків в Україні, а також надані перспективи оптимізації їх контрольної функції в банківській сфері.

Ключові слова: банківська діяльність, правове регулювання, законність, державний контроль, правоохоронні органи.

В статье исследованы теоретико-правовые основы определения контроля, его значение в системе государственного контроля за обеспечением законности финансовой деятельности банков в Украине. Автором проанализировано современное состояние правового обеспечения контрольной деятельности правоохранительных органов (Службы безопасности Украины, Национальной полиции Украины, Антимонопольный комитет Украины, подразделения Государственной фискальной службы Украины, антикоррупционные органы) за законностью действий банков в Украине, а также указаны перспективы оптимизации их контрольной функции в банковской сфере.

Ключевые слова: банковская деятельность, правовое регулирование, законность, государственный контроль, правоохранительные органы.

A.A. Telestakova, S.A. Mirzoian Specific Features of the Organization and Legal Regulation of the Control Activities of Law Enforcement Agencies over the Legal Functioning of Banks in Ukraine

The author of the article has researched theoretical and legal principles of the definition of “control”, its place and significance in the system of state control over ensuring the legality of financial activity of banks in Ukraine. It has been indicated that the sphere of functioning of the banking system in Ukraine is related to an economic component of ensuring the national security of Ukraine.

The author pays particular attention to the specifics of the implementation of external control over the activities of banks in Ukraine by such law enforcement agencies as: the Security Service of Ukraine; The National

Police of Ukraine; Antimonopoly Committee of Ukraine; divisions of the State Fiscal Service of Ukraine; anti-corruption agencies (the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Asset Management Obtained from Corruption and Other Crimes). The author has analyzed the current state of administrative and legal provision of control activities of these law enforcement agencies over the legality of the actions of Ukrainian banks. Taking into account the conducted analysis of the competence of any law enforcement agency and the peculiarities of banking activity, the author has provided own classification of control over the legality of the actions of banks, which is divided: 1) according to the subjects: into external and internal; 2) according to the time of conduction: into preliminary, current and subsequent; 3) according to information provision: into documentary (control of a certain document, several documents, chronological examination) and actual (review, examination, expert assessment, verification of facts by the final transaction, verification of the execution of decisions, receipt of written explanations and reports); 4) according to the forms of implementation: into preventive, current, control; 5) according to the coverage: into continuous and selective; 6) according to time: into planned and unscheduled; 7) according to methods of implementation: into examination, expert evaluation, analysis, revision, verification.

It has been concluded that control accomplished by law enforcement agencies over the banking activities is an integral part of the legal regulation system, the purpose of which is to identify deviations from accepted standards and violations of the legality of bank operations, as well as the type of activity of state agencies on the application of law enforcement and preventive measures, and in some cases bringing the guilty party to liability, measures to prevent or reduce violations of banking legislation.

Keywords: banking activity, legal regulation, state control, legality, law enforcement agencies.

Постановка проблеми. Функціонування банківської системи відноситься до сфери забезпечення національної безпеки України і на пряму пов'язана із економічною стабільністю держави та рівня її залежності від зовнішніх дій інших країн [1, с. 79]. Відповідно, банківська діяльність завжди знаходиться у зоні підвищеного ризику від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз. Так, з одного боку, надмірна орієнтація регулятора ринку банківських послуг на завищені вимоги МФО, відсутність спеціальних законодавчих актів з банківської безпеки, відставання чинної нормативно-правової бази від розвитку банківництва, а також наявність значної кількості прогалин і колізійних норм – це ті загрози, які негативно впливають на реалізацію механізму захисту прав учасників ринку банківських послуг, і врешті рещт, на загальний рівень діяльності банків [2, с. 171]. З іншого ж боку, стрімкий розвиток інформаційних технологій за останні 20 років сприяв розповсюдженню значної кількості кібератак та фінансових афер у банківській сфері і, як наслідок, призвів до появи різноманітності злочинів та адміністративних деліктів, пов'язаних із банківською системою [3, с. 102].

Враховуючи ці обставини, вагомим значення набуває наявність ефективного адміністративно-правового забезпечення державного контролю за чесністю банківських

відносин. Як вірно зазначає Арістова І.В., механізм регулювання контролю банківської діяльності, як і механізм забезпечення безпеки банківської системи в цілому повинен реалізовуватися на основі розробки відповідних наукових концепції, стратегії і тактики проведення адекватної державної політики, конкретизації загроз, визначення і систематизації суб'єктів контрольної діяльності, застосування засобів та методів забезпечення державного контролю [4, с. 25]. Все це актуалізує необхідність переосмислення ролі правоохоронних органів в сфері забезпечення законності дій банківських установ в Україні, приведення механізму правового регулювання їх контрольної діяльності у відповідність до норм міжнародного законодавства та вимог часу.

Аналіз останніх досліджень.

Проблемним питанням правового регулювання функціонування банківської системи України присвячені наукові праці таких вчених, як Авер'янов В.Б., Аністратенко Ю.І., Білоглазова Н.О., Булгакова С.О., Галуцько В.В., Гридасов Ю. В., Дюкарев В. П., Лютіков П.С., Мірошніченко О.А., Олефір В.І., Оксін В.Ю., Патица Н.І., Пшик Б.І., Солодкіна О.В., Фоміцька Н.В.

Невирішені раніше проблеми. У той же час питання визначення змісту й значення державного контролю за діяльністю банків в Україні в науці з адміністративного права та

фінансового права розглянуто фрагментарно. Не вистачає також досліджень, які дозволять сформувати цілісне бачення правового інструментарію забезпечення контрольної функції правоохоронних органів за законністю дій установ банківської системи.

Тому метою статі є визначення змісту державного контролю, особливостей правового регулювання контрольної діяльності з боку правоохоронних органів за законністю функціонування установ банківської системи в Україні, а також окреслення напрямків її удосконалення в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу.

Враховуючи те, що банківська діяльність по суті своїй – діяльність економічна і потребує детального, послідовного правового регулювання та захисту з боку держави, тобто здійснюється у відповідному правовому полі, відповідно, ця діяльність «де юре» виступає як сукупність певних правовідносин, у тому числі і адміністративних правовідносин [5, с. 112]. Відповідно, за порушення встановлених законодавством правил, пов'язаних з банківською діяльністю, передбачено відповідальність. Ці правовідносини, утворюючись (змінюючись) у банківському секторі, забезпечують оптимальне функціонування фінансової та управлінської систем, а в більш широкому розумінні – загальнодержавної економічної системи в цілому [6, с. 166; с. 17]. Між тим, з точки зору адміністративного права, всі інструменти публічного адміністрування, які можуть бути використані для забезпечення законності діяльності банківської установи, у тому числі і фінансової, слід поділяти на: правове регулювання банківської діяльності; державний нагляд за банківською діяльністю; державний контроль за банківською діяльністю [7, с. 214].

За етимологічним походженням «контроль» розглядається як управлінська категорія, і означає перевірку, або спостереження з метою перевірки [8, с. 1123]. Досліджуючи питання контролю в державному управлінні, більшість науковців використовує класичне визначення, за яким процес контролю означає діяльність об'єднаних у певну структуру суб'єктів контролю (органів контролю, керівників), спрямовану на досягнення в найбільш ефективний спосіб поставлених цілей

шляхом організації певних завдань і застосування відповідних принципів, методів, засобів і технології контролю [9, с. 11]. З позиції банківської сфери ми вважаємо більш прийнятним визначення контролю, надане Н.В. Фоміцькою та О.М. Шевченко. Вони розглядають контрольну діяльність, як сукупність низки послідовних дій, здійснених суб'єктами контролю, у вигляді обліку, перевірки звітності, рахунків, а також нагляду за місцем, де здійснюється процес контролю, на предмет виявлення відхилень від встановлених стандартів, з метою внесення корективів для уникнення повторення помилок у майбутньому [10, с. 65].

У свою чергу, контроль фінансової діяльності банків науковцями з фінансового права розглядається як сукупність процедур, які дозволяють визначити законність здійснюваних операцій, ефективність залучення і використання бюджетних, валютних та інших фінансових ресурсів банків [11, с. 549]. При цьому, метою контролю за банківською системою визначено об'єктивне вивчення фактичного стану справ у досліджуваному секторі економіки, виявлення тих факторів та умов, які негативно відображаються на виконанні прийнятих рішень та досягненні поставлених цілей щодо забезпечення надійності й ефективності всієї банківської системи. Враховуючи вказану мету, основними завданнями контролю банківської діяльності визначимо: виявлення збігів або відхилень (недоліків) системи регулювання банківської системи, сприяння усуненню виявлених відхилень та вироблення ефективних рішень.

Слід вказати, що об'єктами контролю в установах банків визнані: банківська система в цілому; сам банк та його підрозділи; операції, що здійснюються банком; облік і звітність; діяльність банків [12, с. 76-77]. В залежності від виду об'єкта контроль поділяється на внутрішній і зовнішній. Даний розподіл базується на двох передумовах. З одного боку, банк, як і будь-який інший господарюючий суб'єкт, має економічну самостійність, а отже, сам особисто через відповідні структурні підрозділи або через Національний банк України вживає певних контрольних заходів, спрямованих на досягнення фінансової безпеки [13, с. 50-51]. Це є внутрішній (внутрішньовідомчий) контроль. З іншого боку,

банківська діяльність підлягає втручанню з боку держави, в якій є свої засоби впливу на стан законності діяльності банківських установ, а також відповідні уповноважені контролюючі органи. Це зовнішній контроль, або позавідомчий контроль, який містить важливу і велику групу інструментів (інститутів, систему правових та організаційних засобів) забезпечення безпеки банківської діяльності, адже здійснюється силами спеціально створених позавідомчих органів [14, с. 203-204] (наприклад, контрольних палат, ревізійних комітетів), в тому числі і спеціальними підрозділами правоохоронних органів.

Виходячи із специфіки банківської діяльності, зовнішній державний контроль за діяльністю банків в Україні здійснюють такі правоохоронні органи (їх структурні підрозділи) як: Служба безпеки України; Національна поліція; Антимонопольний комітет України; підрозділи Державної фіскальної служби України; антикорупційні органи (Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів). Коротко розглянемо специфіку контрольної діяльності кожного з вказаних правоохоронних органів.

Служба безпеки України, як державний правоохоронний орган спеціального призначення, уповноважений на виконання контрольної функції держави за законністю банківської діяльності з метою забезпечення державної безпеки України. В цьому аспекті Службі безпеки України, її органам і співробітникам для виконання покладених на них обов'язків надається право: вимагати від громадян і посадових осіб припинення правопорушень і дій, що перешкоджають здійсненню повноважень Служби безпеки України; подавати органам державної влади, підприємствам, установам, організаціям усіх форм власності обов'язкові для розгляду пропозиції з питань національної безпеки, у тому числі із забезпечення охорони державної таємниці; одержувати на письмовий запит керівника відповідного органу СБУ від міністерств, державних комітетів, підприємств, установ, організацій, громадян та їх об'єднань дані і відомості, необхідні для забезпечення державної безпеки України, та користуватись з цією метою службовою документацією і

звітністю [15].

Під час контрольної діяльності отримання від банків інформації, яка містить банківську таємницю, здійснюється у порядку та обсязі, встановлених Законом України «Про банки і банківську діяльність» [16]. У свою чергу, отримання від Національного банку України та інших банків, депозитарних установ інформації, що міститься у системі депозитарного обліку цінних паперів, здійснюється в порядку та обсязі, встановлених ст. 7 Закону України «Про депозитарну систему України» [17]. У разі проведення заходів щодо боротьби з тероризмом і фінансуванням терористичної діяльності Служба безпеки України, її органи і співробітники мають також право одержувати в установленому законом порядку на письмову вимогу керівника органу або оперативного підрозділу Служби безпеки України від органів доходів і зборів, фінансових та інших установ, підприємств, організацій (незалежно від форми власності) інформацію і документи про операції, стан рахунків і руху коштів на них за конкретний проміжок часу (з розшифруванням сум, дати призначення та контрагента платежу), вклади, а також завірені копії документів, на підставі яких було відкрито рахунок конкретної юридичної або фізичної особи. Отримання від банків відомості, яка містить банківську таємницю, здійснюється у порядку та обсязі, що встановлені Законом України «Про банки і банківську діяльність».

Велику роль в здійсненні контрольної функції держави за банківською діяльністю відводиться органам та підрозділам Національної поліції України, які діють відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», Постанови Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію». Постановою Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 року у структурі поліції було утворено Департамент захисту економіки Національної поліції України (надалі – ДЗЕ Національної поліції України), що є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, на який покладено функції протидії злочинності у сфері економіки, у тому числі і у банківській системі, та згідно з чинним законодавством, здійснює оперативно-

розшукову діяльність [18]. В процесі здійснення контролю за діяльністю банків в Україні шляхом ревізій і перевірок до компетенції ДЗЕ Національної поліції України віднесено виявлення 86 складів злочинів економічного спрямування в 65 галузях і сферах економіки, основними з яких є запобігання розкраданню державних коштів, викриття злочинів у найбільш уразливих для злочинних посягань галузях економіки, серед яких зовнішньоекономічна і банківська діяльність, протидія кримінальній і адміністративній корупції, а також боротьба з хабарництвом [19, с. 134].

Підрозділи поліції, відповідно до покладених на них завдань, виконують такі функції: вживають відповідні заходи щодо установлення причин і умов вчинення правопорушень у сфері економіки, та заходів щодо їх усунення; уживають заходи з протидії злочинам проти власності, злочинним діянням, пов'язаним із фальшивомонетництвом; організовують процес забезпечення відшкодування завданих цими злочинами збитків; протидіють кримінальним правопорушенням у сфері господарської діяльності, використання державного майна, запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних незаконним шляхом тощо [20, с. 43].

У свою чергу, Антимонопольний комітет України як державний (правоохоронний) орган зі спеціальним статусом, має забезпечувати державний захист конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель здійснює контроль за дотриманням банківськими установами законодавства про захист економічної конкуренції. Щодо здійснення контролю за дотриманням банками законодавства про захист економічної конкуренції, за узгодженими діями, Антимонопольний комітет України уповноважений: вносити пропозиції Президенту України, Кабінету Міністрів України, Національному банку України, приписи органам влади щодо зміни прийнятих ними нормативно-правових актів, які не відповідають законодавству про захист економічної конкуренції чи внаслідок неоднозначного розуміння яких створюються перешкоди для розвитку конкуренції [21, с. 9]. У сфері банківської діяльності працівники цього органу мають право: розглядати заяви і справи про порушення банківського законодавства;

проводити розслідування; приймати розпорядження і рішення; перевіряти і переглядати рішення у справах; проводити перевірки; надавати висновки щодо кваліфікації дій; призначати експертизу; надавати обов'язкові для розгляду рекомендації.

Серед антикорупційних органів повідне місце в системі контролюючих органів за діяльністю банків України посідає Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших. Цей центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, та/або з управління активами, на які накладено арешт або які конфісковано у кримінальному провадженні. Відповідно до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10 листопада 2015 року № 772-VIII Національне агентство уповноважене на виявлення (діяльність із встановлення факту існування) і розшук (визначення місцезнаходження) активів – майна, на яке може бути накладено арешт у кримінальному провадженні. У цьому напрямку Національне агентство уповноважене сприяти здійсненню кримінального провадження шляхом [22]: здійснення заходів з виявлення та розшуку активів за зверненням слідчого, детектива, органів досудового розслідування, прокуратури та судів з метою арешту та конфіскації таких активів; забезпечення міжнародного співробітництва з відповідними органами іноземних держав (на рівні, що передусе міжнародній правовій допомозі), міжнародними організаціями до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку активів, а також направлення до них відповідних запитів щодо виявлення та розшуку активів; звернення до суду з позовом щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, правочинів, виданих з порушенням визначених чинним законодавством вимог та обмежень; участі у забезпеченні представництва прав та інтересів України у закордонних юрисдикційних органах у справах, пов'язаних з поверненням в Україну активів, одержаних від

корупційних та інших злочинів. На підставі рішення суду, Національне агентство здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, з метою збереження чи збільшення їх економічної вартості. Також Національне агентство взаємодіє з Національним банком України, Фондом державного майна України, Національним агентством з питань запобігання корупції, органами державної фіскальної служби, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та іншими державними органами [22]. Важливим кроком у налагодженні співпраці з іншими правоохоронними органами є підписання у 2017 році спільного наказу «Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів» [23]. У цьому напрямку відповідно до статті 8 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» Національне агентство забезпечує формування та реалізацію державної політики в сфері виявлення, розшуку та управління активами шляхом: підготовки пропозицій щодо формування та реалізації державної політики (розроблення проектів нормативно-правових актів, підзаконних актів, нормативно-правових актів Національного агентства); укладання міжвідомчих міжнародних угод про співробітництво з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних і інших злочинів; надання роз'яснень, методичної та консультативної допомоги слідчим, детективам, прокурорам та суддям з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управлінням активами; формування та ведення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, який повинен містити дані про активи, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, судові рішення про арешт та/або скасування арешту, номер кримінального провадження у Єдиному реєстрі досудових розслідувань та іншу відповідну інформацію. Крім того, в результаті

контрольної перевірки уповноважені особи Національного агентства на підставі статей 221, 255, 256 Кодексу України про адміністративні правопорушення мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення за невиконання їх законних вимог щодо усунення порушень законодавства у сфері управління активами, ненадання інформації, документів, а також порушення встановлених чинним законодавством строків їх надання, надання недостовірної інформації або не в повному обсязі, а також незаконне повідомлення третіх осіб про те, що про них збирається відповідна інформація [24]. Слід зазначити, що Національне агентство активно здійснює повноваження з виявлення та розшуку активів, одержаних від корупційних та інших злочинів.

З метою посилення протидії злочинності у банківській сфері та поліпшення криміногенної ситуації у сфері оподаткування, обмеження обсягів тіньової економіки та розширення кола платників податків відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 року № 160 підрозділами Державної фіскальної служби послідовно здійснюються комплексні практичні та організаційно-правові заходи щодо запобігання та викриття масштабних, замаскованих злочинів і схем ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах та забезпечення надходжень коштів до бюджету за рахунок тіньового обігу [25]. З метою боротьби з «відмиванням» грошей через банківські установи спеціальні підрозділи Державної фіскальної служби України зосереджена на проблемах, пов'язаних з діяльністю компаній-посередників і конвертаційних центрів, що використовуються для незаконного переміщення фінансових активів у банківській і поза-банківській сферах. Працівники цих структурних підрозділів в ході контролю уповноважені: брати участь у перевірці фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій та окремих осіб; витребувати, збирати і вивчати документи та дані, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій, а також, спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину, джерело та розміри їхніх доходів.

Виходячи з проведеного аналізу діяльності ряду правоохоронних органів, ми повністю погоджуємося з точкою зору

А.О. Єпіфанова, О.Л. Пластуна та В.С. Домбровського про те, що специфіка контролю над банками і банківською діяльністю з боку правоохоронних органів обумовлена рядом особливостей, властивих банківській системі, а також його ролі в безпеці країни: через банки проходять платежі практично всіх економічних суб'єктів, тому грошові потоки, що проходять через банківські канали, підлягають контролю правоохоронних органів; банківській системі властивий високий рівень системного ризику, що поширюється не тільки на саму банківську систему, але й на всю економіку країни; банківський сектор через цілий ряд причин є одним із найбільш криміналізованих економічних сегментів [12, с. 88-90]. Таким чином, від ефективності організації зовнішнього контролю над банками залежить фінансова безпека не тільки банків і банківської системи, але й національна безпека.

Усе вказане обумовлює різноманітність методів зовнішнього контролю за банківською діяльністю. Тому, аналізуючи наукові концепції, надамо власну класифікацію контролю банківської діяльності з урахуванням специфіки повноважень та правового регулювання того чи іншого правоохоронного органу. Так, на наш погляд, контроль поділяється: 1) за суб'єктами: на зовнішній і внутрішній; 2) за часом проведення: попередній (перевірка проектів договорів, положень, наказів, які є основою для проведення операцій), поточний (перевірка операцій безпосередньо під час їх проведення) і подальший (перевірка бухгалтерських та інших документів після проведення операції); 3) за інформаційним забезпеченням: документальний (контроль окремого документу (формальна, арифметична, нормативно-правова, експертна, економічна, логічна перевірки, сутність яких втілена в назві); кількох документів, що відображують одну і ту ж або взаємопов'язані операції (зустрічна перевірка, аналітична перевірка звітності та балансів); документів що відображують рух однорідних цінностей (хронологічна перевірка руху цінностей) та фактичний (огляд, обстеження, експертна оцінка, перевірка фактів по заключній операції, перевірка виконання прийнятих рішень, отримання письмових пояснень та довідок та інше); 4) за формами здійснення: превентивні, поточні, тематичні контрольні перевірки та

ревізії; 5) за охопленням: суцільний (вивчаються всі документи, операції за аналізований період) та вибірковий (вивчення документів, операцій часткове – у відповідності до сформованої вибірки); 6) у часі: плановий та позаплановий (при певних обставинах, що потребують вивчення); 7) за методами здійснення: обстеження (фактичний контроль, що здійснюється шляхом безпосереднього спостереження за певними процесами), експертної оцінки, аналіз, ревізія, перевірка. Зокрема, перевірка у більшості випадків здійснюється за певним переліком питань без дотримання періодичності за потреби. Наслідки перевірки оформляються довідкою або доповідною запискою. Між тим ревізія проводиться періодично з метою визначення законності, ефективності операцій банку, достовірності обліку і звітності, виправлення недоліків, покарання винних, і є способом документального викриття недостач, розтрат, крадіжок коштів. Слід виділити такі методи контролю як: інвентаризація, ревізія, судово-бухгалтерська експертиза, аудит, аналіз, а перевірку і обстеження вважають формами контролю.

Висновки. На підставі вищевикладеного, можна зробити певні висновки.

По-перше, контроль з боку правоохоронних органів за банківською діяльністю є невід'ємною складовою системи правового регулювання, метою якої є виявлення відхилень від прийнятих стандартів та порушень принципів, законності та ефективності банківської діяльності, вид діяльності державних органів щодо застосування правоохоронних та профілактичних заходів, а в окремих випадках, притягнення винних до відповідальності, заходи попередження або скорочення порушень банківського законодавства у майбутньому. Саме у такому значенні контролю правоохоронних органів підкреслюється інформаційна (пошук і збір інформації про підконтрольний суб'єкт, порівняння фактичного виконання з заданими цілями, прийнятими рішеннями) та регулююча функції загального державного контролю (спосіб усунення виявлених розбіжностей між фактичним станом і запланованим, рішення для нормалізації функціонування об'єкта).

По-друге, систему забезпечення

контрольної функції держави за діяльністю банків зокрема та безпекою функціонування банківського сектору загалом не слід обмежувати комплексом заходів лише правового та організаційного характеру. Завжди слід враховувати при цьому найважливішу мету контролю – економічна безпека, а отже, необхідно приділяти належну увагу матеріально-технічній, науковій і інформаційній складовим системи забезпечення ефективності контрольної діяльності правоохоронних органів за банками,

оскільки саме ефективний розвиток потенціалу банку, дотримання економіко-правових нормативів дозволяють уникнути негативних наслідків в банківській сфері.

Список використаних джерел:

1. Лісняк А.Є. Чинники фінансової безпеки банків. *Вісник Університету банківської справи*. № 3 (30). 2017. С. 77-82.
2. Вовченко Р. С. Фінансова безпека банківського сектору економіки України: дис. канд. ек. наук: 08.00.08. Київ, 2016. 240 с.
3. Букреев М.Ю. Причини та умови вчинення адміністративних деліктів у сфері банківської діяльності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. №1. С. 101-104.
4. Арістова І.В. Правове регулювання фінансової безпеки держави в умовах інформаційного суспільства: концептуальні засади. *Фінансова безпека України на сучасному етапі: тези Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 25 березня 2016 року / відп. за вип. Л. М. Касьяненко, А. В. Гарбінська-Руденко; Університет ДФС України. Ірпінь, 2016. С. 25-29.*
5. Надобко С.В. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про банки і банківську діяльність: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 198 с.
6. Реверчук С.К., Кльоба Л.Г., Паласевич М.Б. Управління і регулювання банківською діяльністю: монографія. За ред. д.е.н., проф. С.К. Реверчука. Львів, Тріада плюс, 2007. 352 с.
7. Бакуменко В. та ін. Особливості публічного управління та адміністрування: навч. посіб. Київ: Ліра-Київ, 2017. 256 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
9. Александрович О. О. Сучасна нормативна модель державного фінансового контролю в контексті світового досвіду. *International scientific journal*. 2015. № 9. С. 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_9_4.
10. Шевченко О.М. Процес контролю в державному управлінні: теоретико-методологічний аспект. *Теорія та практика державного управління*. Випуск 4 (59). 2017. С. 63-70.
11. Самура Ю.О. Формування системи безпеки та контролю в банківських установах. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2017. Вип. 15. С. 548–553.
12. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова, [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін]. Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. 295 с.
13. Скаско О.І. Система контролю банківської діяльності в Україні: теорія та практика: монографія. Львів: Тріада плюс, 2012. 308 с.
14. Клочков В. Система органів державного нагляду та контролю (порядок створення та розмежування повноважень). *Право України*. 2010. №2. С. 202-207.
15. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-ХІІ. *ВВР України*. 1992. № 27. Ст. 382.
16. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 р. *ВВР України*. 2001. № 5-6. Ст. 30.
17. Про депозитарну систему України: Закон України від 06 липня 2012 р. № 5178-VI. *ВВР*

України. 2013. № 39. Ст. 517

18. Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 р. № 830. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/newsnpd> (дата звернення: 30.03.2019).

19. Вязмікін С. А. *Завдання та повноваження Департаменту захисту економіки Національної поліції України. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 133-140.

20. Казанчук І.Д. Сучасні проблеми забезпечення контрольної функції держави підрозділами Національної поліції України в банківській сфері. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 1-2 лютого 2019 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2019. С. 42-44.

21. Дудик І.М. Державний контроль Антимонопольного комітету України за узгодженими діями суб'єктів господарювання: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 211 с.

22. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10 листопада 2015 р. № 772-VIII. *ВВР України*. 2016. № 1. Ст. 2.

23. Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів: Наказ НА управління активами, Нац. антикорупційне бюро, Генеральна прокуратура України, СБУ, МВС України, Міністерство фінансів України від 20 жовтня 2017 р. № 115/197-о/297/586/869/857. *Офіційний вісник України* від 14.11.2017. № 89, Стор. 127. Ст. 2740.

24. Про затвердження Порядку оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення: Наказ НА управління активами від 15 лютого 2018 р. № 44. *Офіційний вісник України* від 06.03.2018. № 19. стор. 78. Ст. 647

25. Про утворення Державної фіскальної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 160. *Урядовий кур'єр* від 06.06.2014. № 101.

References:

1. Lisniak A.Ye. Chynnyky finansovoi bezpeky bankiv. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*. № 3 (30). 2017. S. 77-82.

2. Vovchenko R. S. Finansova bezpeka bankivskoho sektoru ekonomiky Ukrainy: dys. kand. ek. nauk: 08.00.08. Kyiv, 2016. 240 s.

3. Bukriev M.Yu. Prychyny ta umovy vchynennia administratyvnykh deliktiv u sferi bankivskoi diialnosti. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. 2019. №1. S. 101-104.

4. Aristova I.V. Pravove rehuliuвання finansovoi bezpeky derzhavy v umovakh informatsiinoho suspilstva: kontseptualni zasady. *Finansova bezpeka Ukrainy na suchasnomu etapi: tezy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi internet-konferentsii, 25 bereznia 2016 roku / vidp. za vyp. L. M. Kasianenko, A. V. Harbinska-Rudenko; Universytet DFS Ukrainy. Irpin, 2016. S. 25-29.*

5. Nadobko S.V. Administratyvna vidpovidalnist za porushennia zakonodavstva pro banky i bankivsku diialnist: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kharkiv, 2016. 198 s.

6. Reverchuk S.K., Kloba L.H., Palasevych M.B. Upravlinnia i rehuliuвання bankivskoi diialnistiu: monohrafiia. Za red. d.e.n., prof. S.K. Reverchuka. Lviv, Triada plus, 2007. 352 s.

7. Bakumenko V. ta in. Osoblyvosti publicnogo upravlinnia ta administruvannia: navch. posib. Kyiv: Lira–Kyiv, 2017. 256 s.

8. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / uklad. i holov. red. V. T. Busel. K.; Irpin: VTF “Perun”, 2009. 1736 s.

9. Aleksandrovych O. O. Suchasna normatyvna model derzhavnogo finansovoho kontroliu v konteksti svitovoho dosvidu. *International scientific journal*. 2015. № 9. S. 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_9_4.

10. Shevchenko O.M. Protses kontroliu v derzhavnomu upravlinni: teoretyko-metodolohichni

aspekt. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Vypusk 4 (59). 2017. S. 63-70.

11. Samura Yu.O. Formuvannia systemy bezpeky ta kontroliu v bankivskykh ustanovakh. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 2017. Vyp. 15. S. 548–553.

12. Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov: monohrafiia / za zah. redaktsiieiu d-ra ekon. nauk, prof. A. O. Yepifanova, [A.O. Yepifanov, O.L. Plastun, V. S. Dombrovskiyi ta in]. Sumy: DVNZ “UABS NBU”, 2009. 295 s.

13. Skasko O.I. Systema kontroliu bankivskoi diialnosti v Ukraini: teoriia ta praktyka: monohrafiia. Lviv: Triada plus, 2012. 308 s.

14. Klochkov V. Systema orhaniv derzhavnoho nahliadu ta kontroliu (poriadok stvorennia ta rozmezhuвання povnovazhen). *Pravo Ukrainy*. 2010. №2. S. 202-207.

15. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25 bereznia 1992 r. № 2229-XII. *VVR Ukrainy*. 1992. № 27. St. 382.

16. Pro banky i bankivsku diialnist: Zakon Ukrainy vid 07 hrudnia 2000 r. *VVR Ukrainy*. 2001. № 5-6. St. 30.

17. Pro depozytarnu systemu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 06 lypnia 2012 r. № 5178-VI. *VVR Ukrainy*. 2013. № 39. St. 517

18. Polozhennia pro Departament zakhystu ekonomiky Natsionalnoi politsii Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 zhovtnia 2015 r. № 830. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/newsnpd> (data zvernennia: 30.03.2019).

19. Viazmikin S. A. Zavdannia ta povnovazhennia Departamentu zakhystu ekonomiky Natsionalnoi politsii Ukrainy. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. 2016. № 1. S. 133-140.

20. Kazanchuk I.D. Suchasni problemy zabezpechennia kontrolnoi funktsii derzhavy pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v bankivskii sferi. *Derzhava i pravo v umovakh hlobalizatsii: realii ta perspektyvy: Materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii*, m. Dnipro, 1-2 liutoho 2019 r. Dnipro: HO “Pravovyi svit”, 2019. S. 42-44.

21. Dudyk I.M. Derzhavnyi kontrol Antymonopolnoho komitetu Ukrainy za uzgodzhenymy diiamy subiektiv hospodariuvannia: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv, 2015. 211 s.

22. Pro Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan vyivlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv: Zakon Ukrainy vid 10 lystopada 2015 r. № 772-VIII. *VVR Ukrainy*. 2016. № 1. St. 2.

23. Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii pry rozghliadi zvernen orhaniv, shcho zdiisniuiut dosudove rozsliduvannia, prokuratury ta vykonanni zapytiv inozemnykh derzhav shchodo vyivlennia ta rozshuku aktyviv: Nakaz NA upravlinnia aktyvamy, Nats. antykoruptsiine biuro, Heneralna prokuratura Ukrainy, SBU, MVS Ukrainy, Ministerstvo finansiv Ukrainy vid 20 zhovtnia 2017 r. № 115/197-o/297/586/869/857. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy* vid 14.11.2017. № 89, Stor. 127. St. 2740.

24. Pro zatverdzhennia Poriadku oformlennia materialiv pro administratyvni pravoporushennia: Nakaz NA upravlinnia aktyvamy vid 15 liutoho 2018 r. № 44. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy* vid 06.03.2018. № 19. stor. 78. St. 647

25. Pro utvorennia Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 travnia 2014 r. № 160. *Uriadovyi kurier* vid 06.06.2014. № 101.